

אב תשפ"א, יולי 2021

לכבוד:

מנהלי בתי"ס העל יסודיים
רכזי מקצוע אזרחות בבתי"ס
מורות ומורים לאזרחות

חוזר מפמ"ר באזרחות תשפ"ב-1

שלום רב,

שנה חדשה עומדת בפתח, שנה שמביאה עימה רוח של התחדשות וחדשנות, וברוח זו פוסע מקצוע האזרחות לקראת שינוי שאת ניצניו התחלנו לראות בשנה שחלפה.

אמרנו חדשנות והתחדשות... אז התחדשנו ב:

- אתר חדש במרחב הפדגוגי- מרחב זה יהיה בית למורי האזרחות, ובו תוכלו למצוא את כל הדרוש לכם: נהלים, חוזרים, חומרי הוראה והערכה. מוזמנים להציץ ולהתרשם.
- מטלות ביצוע- דגמים חדשים ומעניינים, מחוונים מסודרים ומלווה מחוון. השנה נוספה חלופת הערכה "מעורבות חברתית" המשלבת בין מטלת הביצוע לבין המעורבות אישית חברתית.
- מטלות להערכה בית ספרית יצירתיות המשלבות ידע, מיומנויות וערכים בליווי מחוונים שישמשו דגם לכתיבת ליצירת מטלות בית ספריות.

חוזר מפמ"ר/1 לשנת תשפ"ב מפרט את כלל ההנחיות הקיימות והעדכונים לשנת הלימודים הקרבה ומאחד אותם. בחוזר זה תמצאו קישורים לחומרי הוראה והערכה הנמצאים באתר החדש "במרחב הפדגוגי". חומרים אלו מאפשרים קידום מיומנויות הנכללות "בדמות הבוגר 2030" ומתייחסות למדיניות הלמידה של משרד החינוך בשנת תשפ"ב. לרשותכם צוות הדרכה הנותן מענה מקצועי בסוגיות שונות. כל מורה מתבקש/ת להכיר את מדריך/ת בית הספר ולעמוד עימו/ עימה בקשר.

אנו מאחלים לכולכם חופשה נעימה ופתיחת שנה מוצלחת.

בהערכה רבה,

עינת אוחיון

מפמ"ר אזרחות

בלהה גליקסברג

חמדאן
האדי
מוביל מגזר דרוזי

ג'נאן דניאל
מובילת מגזר ערבי
ובדואי

מפמ"ר היסטוריה ומפ"א
אזרחות בחמ"ד

העתקים:

ד"ר מירי שליסל, יושבת ראש המזכירות הפדגוגית

גב' דליה פניג, מ"מ יו"ר המזכירות הפדגוגית ומנהלת אגף א' לפיתוח פדגוגי

גב' דסי בארי, מנהלת האגף לחינוך עי"ס

ד"ר שוש נגר, ראש מינהל החמ"ד

מר דויד גל, מנהל אגף הבחינות

מנהלי מחוזות

מפקחי המחוזות

מחמ"דים

מר עבדאללה חטיב, מנהל אגף החינוך לערבים

גב' איה חיראדין, ממונה על החינוך הדרוזי

ד"ר מוחמד אלהיב ממונה על החינוך הבדואי

גב' אלירז קראוס, מנהלת אגף חברה ורוח המזכירות הפדגוגית

תוכן עניינים

1. תוכנית הלימודים

1.1 הוראת אזרחות בחטיבת הביניים

1.2 הוראת אזרחות בחטיבה העליונה

1.2.1 נושאי ליבה ואשכולות בחירה להיבחנות חיצונית או בית ספרית

- הנחיות להגשת בקשה לבחינה בית ספרית במקרים של כבדי שמיעה
- בחינות לאקסטרנים ובבחי משנה
- למידה והערכה בית ספרית

1.2.2 הערכה חלופית- מטלת ביצוע

1.2.3 עולים חדשים

1.2.4 תכנית תמ"ר (תוכניות ממירות בגרות) באזרחות

1.2.5 כתיבת עבודות גמר באזרחות 5 יח"ל

1.2.6 תכנית אידיאה

1.2.7 הרחבה / הגבר 5 יח"ל באזרחות

1.2.8 כיתות ייחודיות ביחידות ההגבר

2. פיתוח מקצועי

2.1 פיתוח מקצועי - השתלמויות

2.2 רישיון הוראה

3. סיורים לימודיים באזרחות

תוכנית הלימודים

תוכנית הלימודים באזרחות היא תוכנית משותפת למערכת החינוך על מגזריה: הממלכתי, הממלכתי דתי, הערבי והדרוזי. התוכנית מבוססת על הדגשת אופיה של מדינת ישראל בהיותה מדינה יהודית ודמוקרטית, על היכרות של המאפיינים, הערכים והעקרונות של המשטר הדמוקרטי ולימודם ועל המשטר במדינת ישראל ואתגר החיים המשותפים.

הלומד העצמאי

מדיניות הלמידה של משרד החינוך בשנת תשפ"ב הנכללות "בדמות הבוגר 2030" מגדירה כמטרה מרכזית את כינונה וטיפולו של יכולת למידה עצמאית. למידה עצמאית מבוססת על שלוש הנחות יסוד- ראשית, התלמידים חייבים להיות פעילים כדי להבין באמת את מה שהם לומדים. שנית, רכישת מיומנויות למידה עצמאיות הכרחית הן להבנה והן להמשך התפתחות אישית ומקצועית לאורך החיים. שלישית, הלמידה העצמאית חייבת להתבצע בתוך הקשר רחב של ידע תוכני.

המעבר ללמידה עצמאית ברמות שונות מסמן מחדש את תפקידו המרכזי של המורה במסגרת התהליך – כמנחה וכמלווה תהליכים של בניית הבנה. במהלך שנת הלימודים הקרובה הטמעת הלמידה העצמאית תבוא לידי ביטוי בפיתוח המקצועי, ביחידות הוראה הנבנות בימים אלה ובהצעות לדרכי הערכה מותאמות. אנו ממליצים לצוותי ההוראה לתכנן מראש באיזה שלבים של הלמידה ישולבו מתודות של למידה עצמאית.

ערכים ולמידה רגשית- חברתית בהוראת תחומי הדעת

בשנה החולפת התמודדנו עם מגפת הקורונה. שנה זו העלתה על סדר היום בעוצמה חזקה במיוחד את הצורך בלמידה רגשית- חברתית ובדיון בסוגיות ערכיות וחברתיות. הלמידה הרגשית- חברתית יכולה לפתח אצל הלומד ערכים ומיומנויות בתחומים אישיים של הכוונה עצמית ומודעות עצמית, וערכים ומיומנויות בתחומים הבין אישיים של מודעות חברתית, התנהלות חברתית ואוריינות גלובלית (מעורבות ויוזמה חברתית ופתיחות תרבותית).

תהליך החינוך וההוראה כולל בתוכו ידע, מיומנויות וערכים. שילוב ערכים ומיומנויות רגשיות וחברתיות מחזק את הלמידה ויוצר תהליכים של צמיחה אישית – רגשית וערכית. הנחת היסוד שלנו היא שתהליך הלמידה והתוכן הלימודי מעוררים בקרב המלמד והלומד תחושות, רגשות, אסוציאציות, חוויות אישיות ודילמות ערכיות המשפיעות עליו ועל הלמידה. שילוב ערכים ולמידה רגשית- חברתית צריך להיות חלק בלתי נפרד מההוראה בכיתות כדי שהתלמידים יבטאו את הרגשות ואת המחשבות המתעוררים בהם במפגש עם החומר הנלמד, יבררו את הערכים, הכישורים והמיומנויות הנגזרים מהתוכן הנלמד. כמו כן, התלמידים יבדקו כיצד יוכלו לחזק בתוכם וליישם בחייהם את הערכים והכישורים האלו.

לפניכם מסמך משותף למזכירות הפדגוגי ולשפ"י בנושא למידה ערכית ורגשית חברתית ובו מחוונים לשילובה בתחומי הדעת.

שילוב למידה רגשית חברתית וערכים בתחומי הדעת

1.1 הוראת אזרחות בחטיבת הביניים

בימים אלו אנו שוקדים על כתיבת תוכנית לימודים חדשה לחטיבת הביניים וכן על כתיבת יחידות הוראה המותאמות לתוכנית זו שיעשירו את המורים את הוראת האזרחות וינגישו להם אותה.

יחידות ההוראה יעלו על גבי פלטפורמה דיגיטלית חדשנית ויהיו בנויות על פי נושאי תוכנית הלימודים. כל יחידת הוראה כוללת סדרה של כחמישה שיעורים הבנויים סביב [רעיון גדול מרכזי](#). מורים ומדריכים מומחים בתחום הדעת יבנו את היחידות המציעות פריטי הוראה לכל שיעור ונותנות רעיונות והשראה להוראה מעשירה. בכל פריט הוראה ישולבו מיומנויות מרכזיות שאנו מבקשים להקנות לתלמידים, ערכים שהלימוד מזמן עיסוק בהם והצעות לפרקטיקות מגוונות להוראה. המורים יוכלו לבחור לפי שיקול דעתם את הפריטים המתאימים ביותר לתלמידים שלהם. לצד יחידות ההוראה יועמד לרשותכם מחולל הוראה שאליו תוכלו לגרור את הפריטים שבחרתם, לערוך אותם ולהפוך אותם לשיעורים מסוגים שונים: פנים אל פנים לצד שיעורים מקוונים וכן ללמידה מרחוק סינכרונית וא-סינכרונית. את השיעורים שהכנתם תוכלו לשמור בסביבה האישית שלכם ולחזור אליהם בכל עת.

[תוכנית גפ"ן](#) לחטיבות הביניים מעודדת את צוות ההוראה לבנות תוכניות בין-תחומיות ורב-תחומיות בתחומי הדעת שלנו. למידה מסוג זה מאפשרת להרחיב את היריעה, לגוון את ההוראה והלמידה ולהעשיר את עולמם של התלמידים.

מדריכי אזרחות יסייעו למורים לבנות תוכניות בית ספריות הכוללות גם למידה על פי תוכניות אלו. כמו כן, תוכלו להיעזר בכמה הצעות שכבר קיימות:

- [מפה לשם](#) - קורס רב-תחומי (היסטוריה, אזרחות וגיאוגרפיה) העוסק בנושא הגירה ועלייה בדגש על ישראל ועל גרמניה בעת החדשה.
- [גזענות בהיסטוריה](#) - (היסטוריה ואזרחות) קורס בין-תחומי העוסק בקשר ההיסטורי של תופעת הגזענות ושל ההיבטים החברתיים הנלווים אליה. היבטים שרלוונטיים גם לעולמנו כיום.
- [אזרחות ב SEL](#) - למידה מכוונת SEL בדרך של הדגמה באמצעות מגילת העצמאות וציון יום הזיכרון.
- יחידות נוספות שיפורסמו בקרוב במרחב הפדגוגי: "ישראל והתפוצות", "מהפכות", "אחריות אישית וחברתית".

מיקוד הלמידה

כמדי שנה אנו מפרסמים את עדכון נושאי הלמידה לשנת הלימודים. השנה בעקבות משבר הקורונה ובעקבות פערי הלמידה שמהם סובלים התלמידים מיקדנו את נושאי הלימוד לחטיבת הביניים כדי להקל על התלמידים ועל המורים. בשלב זה אנו ממשיכים עם תוכנית הלימודים הקיימת בחטיבת הביניים, כך שגם השנה ניצמד ל**מיקוד הלמידה** הזהה למיקוד מהשנה החולפת. (מיקוד הלמידה לחטע מופיע בהמשך)

הנושאים המסומנים בצהוב הם נושאי חובה שיש ללמד (בהיקף של 24 שעות). כמו כן המורה יבחר נושאים נוספים (בהיקף של 16 שעות) משאר נושאי תוכנית הלימודים (ליבה או העמקה). עם זאת, לשיקול דעתו של המורה ובהתאם לזמן שיעמוד לרשותו מומלץ ללמד גם נושאים שירדו במיקוד בשל חשיבותם הרבה.

ההמלצה המרכזית היא ליצור בכיתה ט' למידה מבוססת התנסות, כזו שתהיה רלוונטית לחיי התלמידים, אקטואלית ומעודדת למעורבות חברתית- אזרחית.

לשימושכם, **טבלה המרכזת** את נושאי הלימוד, הידע, המיומנויות והערכים שיש להדגיש בהוראה. כמו כן לשימושכם מקורות מידע, העשרה והערכה חלופית היברידית המשלבת הוראה בכיתה והוראה מקוונת.

ספרי הלימוד המאושרים בחט"ב

לשאלות ולסיוע ניתן לפנות למדריכה הארצית לחטיבות הביניים עינת דן einatdan5@gmail.com

1.2. הוראת אזרחות בחטיבה העליונה

תוכנית הלימודים המותאמת לחט"ע כוללת:

1. נושאי ליבה ואשכולות בחירה להיבחנות חיצונית או להערכה בית ספרית (80% - סמל שאלון: 034281).

2. מטלת ביצוע (20% - סמל שאלון 034283).

ספרי הלימוד המאושרים לחטיבה עליונה

1.2.1 נושאי ליבה ואשכולות בחירה להיבחנות חיצונית או בית ספרית

בשל משבר הקורונה שפקד אותנו ומתוך הבנת האתגרים שעמדו בפני המורים ובפני התלמידים הוחלט כי גם בשנת הלימודים תשפ"ב תתאפשר למידה והערכה בהתאם למיקוד של שנת הלימודים החולפת תשפ"א ובכך לייצר יציבות ובהירות.

תוכנית הלימודים באזרחות בנויה מארבעה צירים מרכזיים: מדינה יהודית- דמוקרטית, מהי דמוקרטיה, המשטר בישראל ואתגר החיים המשותפים. ארבעה צירים אלה נלמדים באופן ספיראלי, והם בעלי זיקה בתוכם בין הפרקים השונים.

בבחירת הנושאים שנבחרו כבר בשנה שעברה שמרנו על הצירים המרכזיים בשל חשיבותם להבנת מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית ובשל חשיבות החינוך לאזרחות. יחד עם זאת, צמצמנו את היקף יחידות הלימוד הנדרשות בדרך כלל מתוך הבנת הקושי והצרכים העולים מן השטח.

מובן שמורה המבקש ללמד נושאים נוספים שאינם במיקוד, מוזמן לעשות זאת על פי שיקול דעתו ועל פי הזמן שיעמוד לרשותו.

ביחידות המיועדות לנבחנים אקסטרניים ונבחני משנה אין מיקוד בחומר הלמידה ועל הנבחנים ללמוד את כל הנושאים הנדרשים כפי שיפורט בהמשך.

מיקוד הלמידה (כלי העזר) לשנת תשפ"ב

מד"לים - מדריכים למורה שפורסמו בשנתיים האחרונות ומבהירים נושאים מחומר הלימוד.

לתשומת ליבכם - אם יש תכנים המחייבים לבחינה החיצונית שאינם מופיעים או שאינם מעודכנים בספר הלימוד שבו הנכם משתמשים, יש להשלימם מתוך פרסומי הפיקוח הנמצאים באתר מפמ"ר ולהביאם לידיעת התלמידים.

לשירותכם, באתר החדש שלנו במרחב הפדגוגי אפשר למצוא:

- סמלי שאלוני ההיבחנות החיצונית
- מבנה הבחינה והנחיות כיצד לענות על הבחינה
- התאמות לפי השאלונים השונים
- הנחיות להגשת בקשה לבחינה בית ספרית במקרים חריגים
- הנחיות להגשת בקשה לבחינה בית ספרית במקרים של כבדי שמיעה

בחינות לאקסטרניים ונבחני משנה

תלמידים אקסטרניים ונבחני משנה נדרשים לגשת לשתי בחינות חיצוניות:

1. בחינה הזוהר לבחינה של התלמידים האינטרניים שמשקלה 80% - סמל שאלון 34281
2. בחינה חיצונית נוספת שמשקלה 20%- סמל שאלון 34282 (אין מיקוד לבחינה זו).

למידע על בחינות במסלול האקסטרני וחומר הלימוד

הערה - נבחני משנה שיש להם את אחד מרכיבי הציון מהעבר (מבחן 80% או מטלת ביצוע) יידרשו להשלים רק את החלק החסר ו/או לחזור רק על השאלון שאותו הם רוצים לשפר.

למידה והערכה בית ספרית

[התחדשנו באתר מפמ"ר אזרחות חדש במרחב הפדגוגי](#): לרשותכם מגוון רחב של הצעות לפי נושאי הלימוד: חומרי הוראה, שיעורים מקוונים, מטלות ומשימות הערכה וכן מחוונים מפורטים המאפשרים גמישות פדגוגית, פיתוח לומד עצמאי והמשך למידה גם במצבי חירום.

בתי הספר שבוחרים בהיבחנות בית ספרית יפעלו על פי [מתווה ההיבחנות](#) הכולל מאגר חדש של משימות הערכה ומחוונים.

יש לשמור את אקסל הציונים, המחווון ותיעוד של כלל רכיבי ההערכה שעל פיהם נקבע הציון. על בית הספר לשמור מגוון של עבודות ברמות ביצוע שונות לצורכי בקרה ומשוב כפי שיקבע ויפורסם בהמשך.

1.2.2 הערכה חלופית- מטלת ביצוע

מטלת ביצוע מהווה הערכה חלופית בית ספרית בהיקף של 20% (סמל שאלון 34283).

השנה התחדשנו בחלופות חדשות למטלת הביצוע ובמחוונים נלווים שיסייעו בהנחיית התלמידים במהלך השנה הקרובה. "מעורבות חברתית" היא אחת החלופות החדשות שמהווה חיבור בין תחום דעת אזרחות למעורבות החברתית. השילוב יעשיר את תהליכי ההוראה – למידה, ייצור רצף רלוונטי בין החוויות של התלמיד בשיעור בתחום הדעת ובין חוויותיו במעורבות החברתית ויחזק את המשמעות הערכית של הלמידה. תלמיד שנמצא ב "התפתחות אישית ומעורבות חברתית" במסלול " ציון מצוינות" (מסלול 4) מטלת הביצוע בחלופת "מעורבות חברתית" תוכר לו לעבודת סיום מסלול המצוינות וכן שעות האזרחות הפעילה במסגרת מטלת הביצוע - יוכרו כשעות קבוצתיות הנדרשות כחלק משעות מיזם חברתי.

המטלות, המחווים ודף הסברים מונגשים לכם [במרחב הפדגוגי](#).

משנה"ל תשפ"ב יש להיצמד למחוונים החדשים המחייבים בכל חלופה של מטלת הביצוע.

בתהליך הבקרה תידרשו להציג את תהליך העבודה בהתאם למחוונים אלו.

ניתן לבנות מטלת ביצוע על כל אחד מן הנושאים בתוכנית הלימודים. מטלת הביצוע מבוססת על יסודות המקצוע, ולכן ניתן להוביל תלמידים לכתיבת מטלת ביצוע החל מאמצע השנה הראשונה להוראת אזרחות לבגרות.

מטלת הביצוע באזרחות היא הזדמנות מיוחדת ללמידה משמעותית המאפשרת בירור ערכי ופיתוח מיומנויות רגשיות- חברתיות. ה"אני מאמין" החינוכי- ערכי שעל פיו נבנתה מטלת הביצוע רואה במטלה כלי שיעזור לתלמידים להבין את תפקידם כאזרחים במדינה ובחברה.

בקרה :

בתי הספר שיעלו במדגם הבקרה יקבלו על כך הודעה למייל עד יום א', ז באייר תשפ"ב (8 במאי 2022) .

להלן הוראות מפורטות על תהליך הבקרה:

- העבודות צריכות להיות מוכנות בבית הספר ב- 24 בחודש אפריל (עם החזרה מחופשת הפסח).
 - על רכז האזרחות ליצור קשר עם הבקר מטעם הפיקוח על הוראת האזרחות (פרטי ההתקשרות של הבקר יופיעו במייל) על מנת לתאם מועד לבקרה.
 - בתי הספר יידרשו להעביר לבקר טבלה עבור כל כיתה בנפרד ובה רשימת קבוצות התלמידים, סוג מטלת הביצוע, נושאי העבודה וציוני התלמידים. לאחר שליחת הטבלה הבקר יעדכן אילו עבודות עליהם לשלוח אליו לעיון לפני המפגש.
 - במהלך חודש מאי יגיעו הבקרים מטעם הפיקוח לבתי הספר לבקרה על מטלות הביצוע.
- תזכורת - דיווח ציוני מטלות הביצוע יהיה באמצעות שימוש באפליקציה. המורה יקבל הודעה עם קישור לטלפון הנייד וזאת רק לאחר שרכז הבגרויות הזין במערכת השילובית את הכיתות והמורים ושייך אותם.
- יש לדווח ציונים עד לתאריך האחרון לדיווח ציונים בית ספריים על-פי הנחיות אגף הבחינות שתפורסמה בהמשך.

1.2.3 עולים חדשים

הנחיות לבחינת העולים על-פי המיקוד לשנת תשפ"ב ולמטלת הביצוע לעולים חדשים נמצאות [באתר מפמ"ר](#) . ניתן להיעזר בחומרים המפורסמים בחוזר זה תחת למידה היברידית עבור חטיבת הביניים וחיטבה עליונה בהוראה לעולים חדשים.

תלמיד עולה חדש יכול לבחור להגיש מטלת ביצוע המיועדת לכלל התלמידים או [מטלת ביצוע המיועדת לעולים חדשים](#).

לתשומת ליבכם: תלמידים עולים חדשים שבוחרים לגשת לתוכנית הרגילה יהיו זכאים לקבל את נקודות הבונוס בבחינה החיצונית בלבד בהתאם למפורט בחוזר מנכ"ל.

כתיבת מטלת ביצוע אינה מזכה את התלמיד בנקודות בונוס נוספות.

ספר הלימוד לעולים חדשים :

אזרחות – האתגר / ניסן נווה/ הוצאת מט"ח.

עד להוצאת חומרי הוראה מלאים ומתאימים נוספו בבחינת העולים מספר הפניות לספר הלימוד להיות אזרחים בישראל – במדינה יהודית ודמוקרטית/ ורדה אשכנזי, בלהה אלפרסון, תמיר דובי, דנה שטרקמן, משרד החינוך, המזכירות הפדגוגית תשע"ו.

[מבחן מותאם לעולים חדשים.](#)

1.2.4 תוכנית תמ"ר (תוכניות ממירות בגרות) באזרחות

תוכנית תמ"ר אזרחות היא תוכנית המקדמת הוראה - למידה - הערכה בדרכים חלופיות וייחודיות. תוכנית זאת ממירה את חובת ההיבחנות בבחינת הבגרות החיצונית בהיקף של שתי יח"ל (היבחנות חיצונית ומטלת ביצוע) בתהליך למידה סדור ומובנה במספר מסלולים - עבודת חקר, מיזם, חלוצי הערכה, לומד עצמאי. הלמידה במסגרת תמ"ר מקדמת העמקה בחומר הלימוד, כישורי למידה עצמאיים ומיומנויות חקר וחשיבה מסדר גבוה. התוכניות במסלולים השונים מותאמות לצורכיהם השונים של בתי הספר והן מבוססות על תפיסת עולם חינוכית ייחודית המקדמת למידה משמעותית.

הצטרפות והפעלה של התוכנית מותנית בעמידה בתנאי הסף המנהליים שנקבעו על ידי האגף לחינוך על יסודי (הכרה, שק"ד, ציונים), קבלת אישור מנהלי של אגף א לפיתוח פדגוגי במזכירות הפדגוגית ואישור פדגוגי של מפמ"ר אזרחות.

[לקריאת הנוהל להערכה חיצונית של התכניות](#)

להיכרות עם התוכניות השונות: [תוכנית תמ"ר אזרחות](#) באתר

צוות מדריכי תוכנית תמ"ר :

תמיר לוי-סבג - מדריך מרכז תכניות תמ"ר 050-4551477 levyt10@walla.com

סמר נאמארה- מדריכת תמ"ר לחברה הערבית 0503036446 s_smr_e@hotmail.com

נעמה סורקיס-קוניץ: מדריכת לומד עצמאי וחלוצי הערכה 052-6176641 naamask@gmail.com

שרית אלוני - מדריכת חלוצי הערכה 054-4413370 saritaloni@gmail.com

1.2.5 כתיבת עבודות גמר באזרחות 5 יח"ל

כתיבת עבודת גמר באזרחות היא משימה לימודית משמעותית וייחודית בדגש מחקרי המאפשרת לתלמיד התמודדות מעמיקה ומאתגרת ועיסוק בסוגיה שהיא מעבר לנלמד בבית הספר ובתוכנית הלימודים והבחינות.

הפיקוח על הוראת האזרחות, המזכירות הפדגוגית, משרד החינוך
רחוב דבורה הנביאה 2 ירושלים 91911, טלפון 02-5603599, פקס 02-5603580

לשם הכנת העבודה מתבסס התלמיד על ידע מדעי עדכני בתחום הדעת, על דרכי מחקר ועל דרכי עבודה מדעיות. זאת בליווי ובהדרכה של מנחים חוקרים ואנשי מדע.

עבודת הגמר באזרחות היא בהיקף חמש יחידות לימוד ויכולה להיחשב כמשימת היבחנות נוספת ל- 2 יח"ל החובה (עבודת גמר לא צמודה) או כמשימה המחליפה את חובת ההיבחנות במקצוע (עבודת גמר צמודה).

[לאתר הפיקוח על עבודות-הגמר](#) .

[הנחיות לכתיבת הצעת מחקר לעבודת גמר באזרחות ומחוננים](#) .

פרטים נוספים: תמיר לוי סבג – מדריך לעבודות גמר באזרחות levyt10@walla.com נייד: 0504551477

1.2.6 תוכנית אידיאה

מרכז מדעני העתיד מפעיל בשיתוף עם משרד החינוך - האגף למחוננים ומצטיינים מספר תוכניות למצטיינים: תוכנית אודיסאה ותוכנית אלפא למצטיינים בתחומי המדעים ותוכנית אידיאה לתלמידים מחוננים ומצטיינים המגלים עניין וסקרנות בתחומי מדעי הרוח, החברה והאומנויות. התוכנית מעניקה חשיפה לעשייה אקדמית-מחקרית ברמה גבוהה, להתנסות ביישום מיומנויות חקר, לפיתוח חשיבה ביקורתית, לקריאה וכתיבה ברמה גבוהה ולהבנת מורכבותם של תהליכים היסטוריים-חברתיים, פוליטיים, כלכליים ותרבותיים.

במסגרת התוכנית התלמידים כותבים עבודת מחקר בתחומי מדעי הרוח, החברה והאומנויות בליווי אישי של מומחה מן האקדמיה. עבודת המחקר מוכרת על ידי משרד החינוך כעבודת גמר ברמה מוגברת (5 יח"ל). כתיבת עבודת המחקר היא הזדמנות להעצמה ולהתפתחות אישית בתהליך מאתגר וארוך טווח.

תלמיד הבוחר במסלול של עבודת גמר בלתי צמודה באזרחות - לומד 5 יח"ל באזרחות, וניגש לבחינת בגרות ב- 5 יח"ל באזרחות - זכאי ל- 10 יח"ל (5 יח"ל בבחינת הבגרות ועוד 5 יח"ל על העבודה).

תלמיד הבוחר במסלול של עבודת גמר צמודה באזרחות - לומד 5 יח"ל אזרחות בבית הספר וכן עליו לעמוד במטלות בית הספר - יהיה זכאי לפטור מבחינת הבגרות החיצונית - זכאי ל- 5 יח"ל.

אנו מעודדים בתי ספר להציג בפני התלמידים המצטיינים את האפשרות לפנות ללימודי הגבר ולשלב בהם הצטרפות לתוכנית אידיאה. בנוסף לכך חשוב להציע גם לתלמידים הבוחרים במגמות מדעיות לנסות ולהרחיב אופקים באמצעות עמידה באתגר של לימודים בתוכנית אידיאה.

למי מיועדת התוכנית?

תוכנית אידיאה מיועדת לתלמידים מחוננים ומצטיינים. ההשתתפות בתוכנית היא במהלך הלימודים בכיתות י-י"א. ההרשמה בהיות התלמיד בכיתה ט'.

מידע נוסף על התכנית ואופן המיון אליה, ניתן למצוא באתר מרכז מדעני העתיד: www.madaney.net

ולסרטון על התוכנית - <https://www.youtube.com/watch?v=i1vfQkDHFCU>

1.2.7 הרחבה/ הגבר 5 יח"ל באזרחות

הגבר באזרחות - ניתן להרחיב את לימודי החובה באזרחות ל- 5 יחידות לימוד במסגרת מגמת אזרחות. לימודי הגבר באזרחות תורמים לחינוך אזרחי ולהנהגה ערכית של בני הנוער. תכני ההוראה מטפחים חשיבה ביקורתית, אחריות ציבורית ורגישות חברתית. תלמידי המגמה משתתפים בפעילויות ייחודיות.

במסגרת התוכנית נלמדים נושאים הבאים: "אתגר הרווחה במדינה דמוקרטית" בהיבחות חיצונית, הערכה חלופית בנושא: "החברה הערבית בישראל" או "דת חברה ומדינה בישראל" ומיזם (עבודת חקר בקבוצות) בנושא שנתון לבחירת המורה ותלמידים.

1.2.8 כיתות ייחודיות ביחידות ההגבר

קיימות מגמות על אזוריות ביחידות ההגבר במספר ערים בארץ.

לכל שאלה בנושא יחידות וכיתות ההגבר ניתן לפנות למדריכה הארצית המרכזת נושא זה:

אלישבע כהן: e7cohen@gmail.com

2. פיתוח מקצועי

2.1 פיתוח מקצועי- השתלמויות

במסגרת הפיתוח המקצועי למורים תהיה התייחסות רחבה לנושאים המרכזיים הנמצאים על שולחננו: הערכה בית ספרית, למידה בין-תחומית בכלל ובתוכניות בית ספריות בפרט, למידה עצמאית ושילוב ערכים ומיומנויות רגשיות-חברתיות בהוראה.

יש לעקוב אחר הפרסומים במרחב הפדגוגי: **פיתוח מקצועי**.

חשוב לציין, כי לצורך קבלת רישיון הוראה יש להשלים קורס מתודיקה בהיקף של 60 ש'. לשם כך יש להשתלם בשתי השתלמויות המאושרות על-ידי הפיקוח על הוראת האזרחות.

הפיקוח על הוראת האזרחות, המזכירות הפדגוגית, משרד החינוך
רחוב דבורה הנביאה 2 ירושלים 91911, טלפון 02-5603599, פקס 02-5603580

לתשומת לבכם, מורה המעריך בחינות בגרות נדרש להשתלם אחת לשנתיים. ההכרה בהשתלמויות תהיה רק מתוך מאגר ההשתלמויות הנ"ל.

לפרטים ושאלות ניתן לפנות לזיו פרי המדריכה הממונה על הפיתוח המקצועי: ziv@zaurus.co.il

2.2 רישיון הוראה

רישיון ההוראה הוא שמתיר למורה לעסוק במקצוע ההוראה במערכת החינוך בישראל. קיימים מספר תנאים למתן רישיון הוראה באזרחות המפורטים בחוזר מנכ"ל סד/2 (א) [באתר מפמ"ר](#).

לשאלות נוספות אפשר לפנות לגב' מירב פירו- יצחק (הממונה על הרישיונות בכל תחומי הדעת) - תחום תנועת עובדי הוראה רישוי והסמכה, טלפון: 0733935101 דוא"ל: meravpi@education.gov.il או למדריכת אזרחות, גב' איריס אלטרגוט: irisgot1@gmail.com

3. סיורים לימודיים באזרחות

אנו ממליצים בחום לתבל את לימודי האזרחות [בפעילויות מחוץ לביתה](#). רשימת אתרים מומלצים ואנשי קשר לתיאום אפשר למצוא במרחב הפדגוגי.

בכל דבר ועניין,

[צוות ההדרכה](#) עומד לרשותכם.

חופשה נעימה וחזרה מוצלחת ובטוחה לשנת הלימודים הבאה,

בברכה,

עינת אוחיון

מפמ"ר אזרחות

וכל צוות ההדרכה

משרד החינוך – وزارة التربية والتعليم
המזכירות הפדגוגית – السكرتارية التربوية
אשכול חברה ורוח - عنقود المجتمع والانسان
הפיקוח על הוראת האזרחות – التفتيش على تعليم المدنيات